

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/20095-5
Saksbehandler Ingunn Dahlseng Håkonsen

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	07.10.2025

Grimstad kommune - Innspill til oppstart av områderegulering og høring av melding og forslag til plan- og utredningsprogram for Omre vindkraftverk

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

- 1) Fylkesutvalget stiller seg positivt til at Grimstad kommune ønsker å legge til rette for fornybar kraftproduksjon på en mer arealeffektiv måte.
- 2) Fylkesutvalget anbefaler at det redegjøres nærmere for hvilke synergier som kan oppnås ved samlokalisering av kraftproduksjon og industri.
- 3) Fylkesutvalget anbefaler at reduksjon av turbinenes høyde blir utredet som et alternativ i konsekvensutredningen.
- 4) Fylkesutvalget ber om en grundig utredning av konsekvensene av nettilknytning og kraftlinjetraseer, herunder behov for rydding, adkomst, nye master og andre inngrep.
- 5) Fylkesutvalget ber om at det ved valg av kraftlinjetrase tas særskilt hensyn til friluftinteressene i det statlig sikrede friluftsområdet Kaldvelliendommen i Lillesand kommune. Tiltak her vil være avhengig av at det gis tillatelse til varig omdisponering av statlig sikret friluftsområde.
- 6) Fylkesutvalget anbefaler at tiltaket vurderes opp mot kulturmiljøverdiene ved Nørholm, og at det vurderes hvordan visuelle og opplevelsesmessig påvirkning skal reduseres.
- 7) Fylkesutvalget ber om at det utarbeides en helhetlig vurdering av beredskap og samfunnssikkerhet knyttet til plasseringen nær E18, inkludert konsekvenser ved ulykker, ekstremvær og teknisk svikt. Vurderinger knyttet til fremtidig fylkesvei innenfor Omre områdeplan og fv. 420 bør inngå i denne vurderingen.
- 8) Fylkesutvalget ber Grimstad kommune og NVE om å nyttiggjøre seg innspillene i saken og sikre bred medvirkning i den videre prosessen.

Vedlegg

Varselbrev fra NVE - Omre vindkraftverk
20250428 - Omre - v2_1 - melding med planprogram
Vedlegg 1 - Planavgrensing m nett (1_50 000)
Vedlegg 2 - Referat fra oppstartsmøte
Referat 12 juni planform - Omre vindkraftanlegg, Grimstad kommune
Grimstad kommunestyre- prinsippavklaring Omre_vindkraft

Sammendrag

NVE og Grimstad kommune har varslet oppstart av områderegulering og melding med forslag til plan- og utredningsprogram for Omre vindkraftverk. Planområdet omfatter Omre industriområde og tilgrensende arealer langs E18 i øst, samt ulike kraftlinjetraseer. Det er foreslått etablering av vindturbiner med høyde opptil 220 meter, samt ny transformator og nettilknytning.

Agder fylkeskommune er bedt om innspill til saken. Fylkeskommunedirektøren mener at det er behovet for grundig utredning av visuelle virkninger, nettilknytning, kulturmiljø, friluftsliv og samfunnssikkerhet. Ulike høydealternativer for vindturbinene må vurderes, og synergier mellom kraftproduksjon og industri må konkretiseres. Det pekes også på behovet for å vurdere konsekvenser for nærliggende boligområder og pågående boligplaner.

Fylkeskommunedirektøren understreker viktigheten av bred medvirkning og at berørte kommuners innspill til linjetraseer tillegges stor vekt.

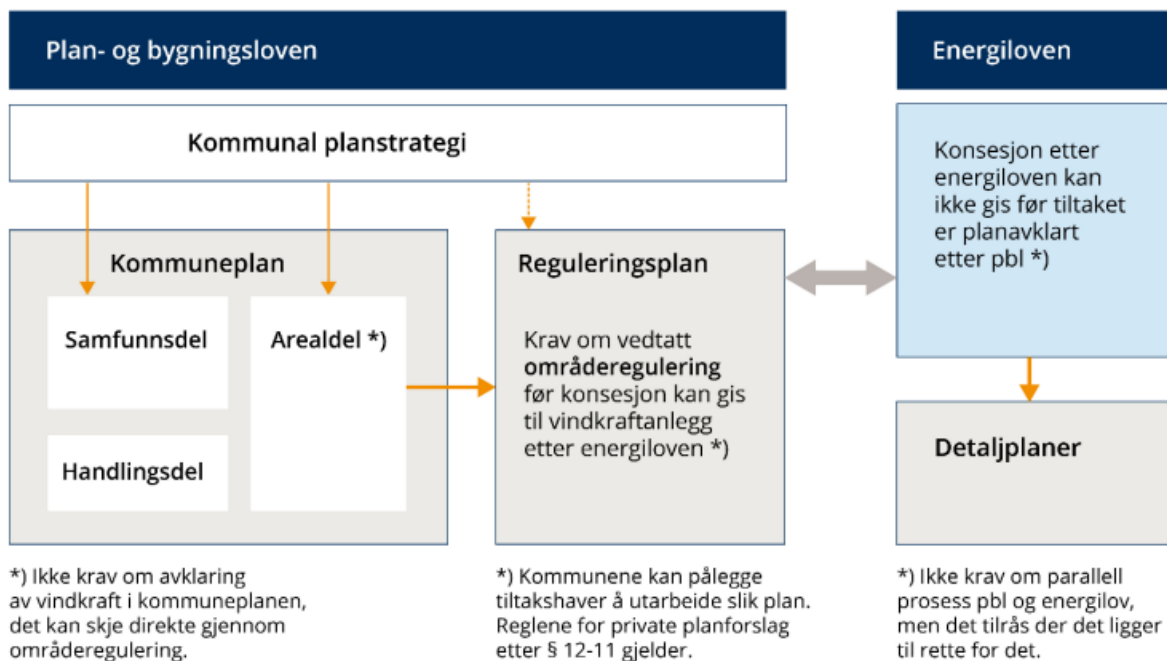
Saksopplysninger

Agder fylkeskommune har mottatt varsel om oppstart av Omre vindkraftverk i Grimstad kommune og skal gi innspill til NVE med frist 9.oktober 2025.

Formålet med oppstarten er å legge til rette for produksjon av vindkraft i tilknytning til Omre industriområde. I tillegg til varslet planområde er det presentert 3 ulike traser for linjetrase tilkoblet ny transformator for nettilknytning til regionalnettet.

NVE behandler søknad (konsesjonsbehandling etter energiloven), mens Grimstad kommune har varslet oppstart av planarbeid for Omre vindkraft (etter plan- og bygningsloven). For å sikre god samordning mellom lokal og statlig behandling, legges det opp til at det utarbeides ett felles plan- og utredningsprogram. Kommunen har samtykket til at NVE håndterer oppstart og høring av planprogrammet parallelt med konsesjonsmeldingen i første omgang.

I det videre arbeid vil NVE fastsette utredningsprogrammet for konsesjonssøknaden og behandler konsesjonen, mens Grimstad kommune behandler områdereguleringen.

Figur 1 Illustrasjonen viser forholdet mellom Plan- og bygningsloven og Energiloven i denne saken. (Kilde: Veileder [Planlegging og konsesjonsbehandling av vindkraftanlegg på land - regjeringen.no](#) s.7)

Tidlig dialog/møter

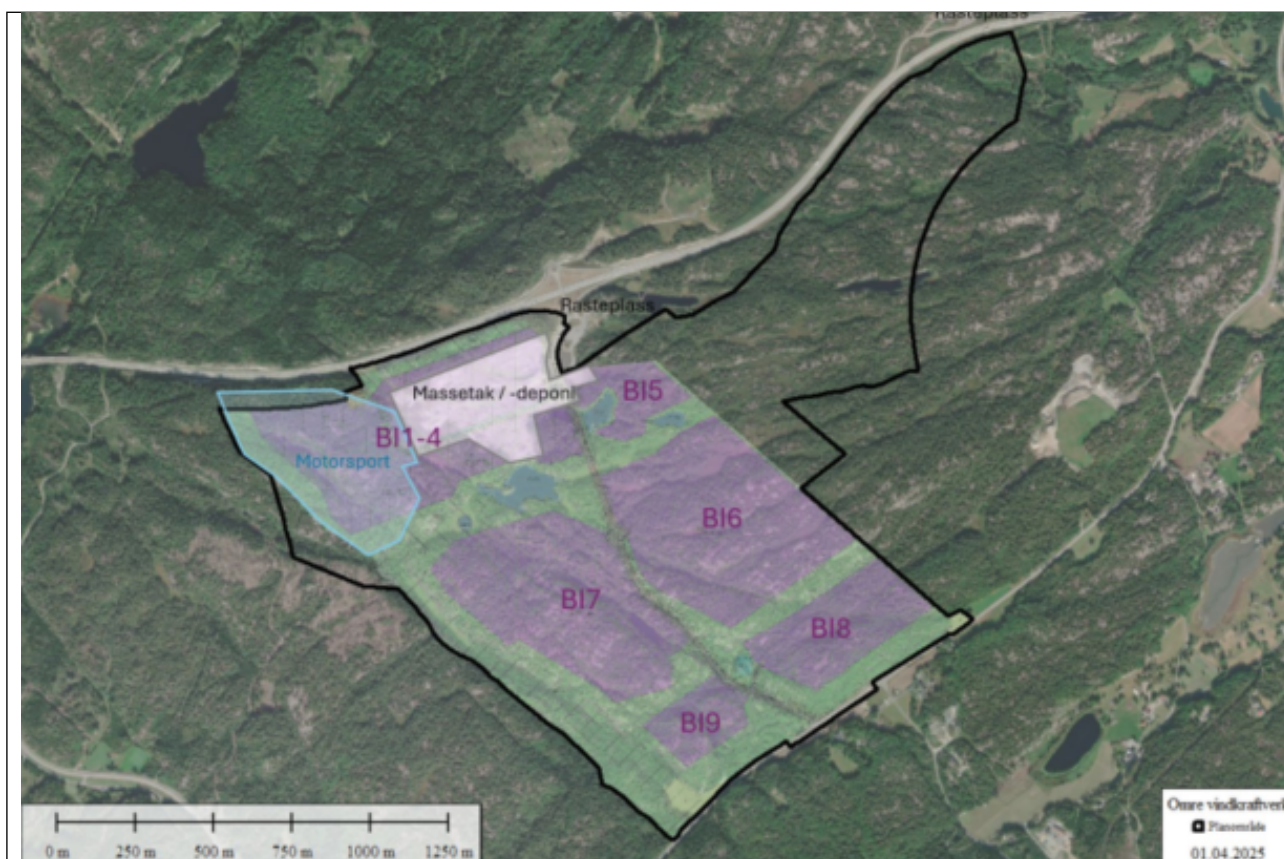
Saken har vært trukket opp til diskusjon i regionalt planforum 12. juni 2025 i forkant av oppstarten (se vedlagt referat).

NVE og Grimstad kommune inviterte til et eget orienteringsmøte for representanter fra fylkeskommunen, statsforvalteren og Statens vegvesen tirsdag 19. august 2025. Tiltakshaver og konsulent deltok også. NVE oppfordret alle aktører til å komme med innspill av ulik karakter, nettopp fordi dette er en type sak de har begrenset erfaring med. De ønsket bred belysning av mulige problemstillinger og perspektiver for å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag.

Områdeplan for Omre vindkraftverk i korte trekk

Varslet planområdet på 2609 dekar omfatter eksisterende områdeplan for Omre industriområde (vedtatt i 2020) og en større uregulert strekning langs E18 mot øst. Det uregulerte arealet er avsatt til landbruk- natur- og friluftsmål i gjeldene kommuneplanens arealdel.

Områdene i sør, BI6–BI9, er under detaljregulering. Det ligger en innsigelse fra Statsforvalteren pr. dags dato tilknyttet disse arealene. Disse områdene er i dag uberørt og uten inngrep.

Figur 2 Viser planområdet markert med sort strek, sammen med vedtatt områdeplan for Omre Industriområde. I øst vises utvidelsen langs E18. (Skjermdump fra utredningsprogrammet s. 10.)

Innenfor områdeplanen er det foreslått følgende:

- Etablering av 3–9 vindturbiner med en samlet installert effekt på 30–60 MW.
- Turbiner med maksimal høyde på opptil 220 meter.
- Potensielt ny 132/33(22) kV transformatorstasjon.

Ved eksempelutbygging med 7 vindturbiner med samlet ca. 50 MW installert effekt, opplyses det at man da kan produsere opptil 165 GWh med kraft per år, det vil være tilsvarende årlig strømbehov for ca. 10 000 norske husstander.

Noen av argumentene som opplyses i saken for å etablere vindturbiner i dette område er:

- at det samlokaliseres med industriområdet for å redusere naturinngrep.
- sambruk av infrastruktur - adkomst skal skje via eksisterende rundkjøring og internveier i industriområdet.
- potensiale for lett tilgjengelig adkomst til vindturbin for innovasjon, utvikling og læring.

Tabell 1 Relevante interesser og temaer som berøres av arbeidet og vurderes utredet

Visuelle virkninger og landskapsvirkninger	Støy
Kulturminner og kulturmiljø	Skyggekast
Naturmangfold	Iskast og annen risiko
Sammenhengende naturområder	Fugler, arts mangfold
Vannmiljø, vassdrag, forurensing og drikkevann	Klimagassutslipp, klima
Friluftsliv	Luftfart
Land- og skogbruk	Elektronisk kommunikasjon og radarer
Mineralressurser (geologisk mangfold)	Samfunnssikkerhet
Folkehelse	Forsvaret
Lokal og regional verdiskapning	Naturfare

Det er uklart hvor vindturbinene skal plasseres, da dette er avhengig av vurderinger av konsekvenser tilknyttet flere temaer som skal utredes.

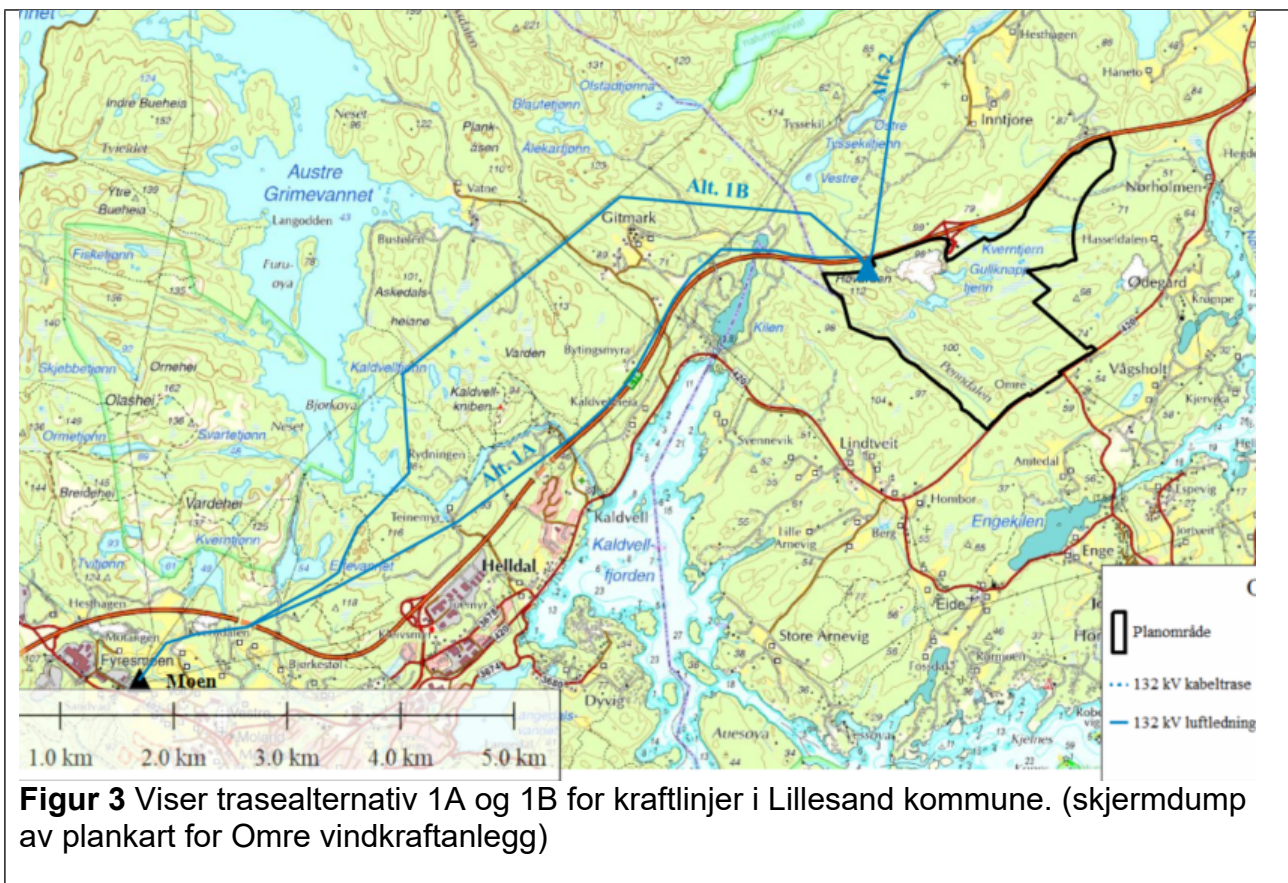
Alternative traseer for kraftlinje

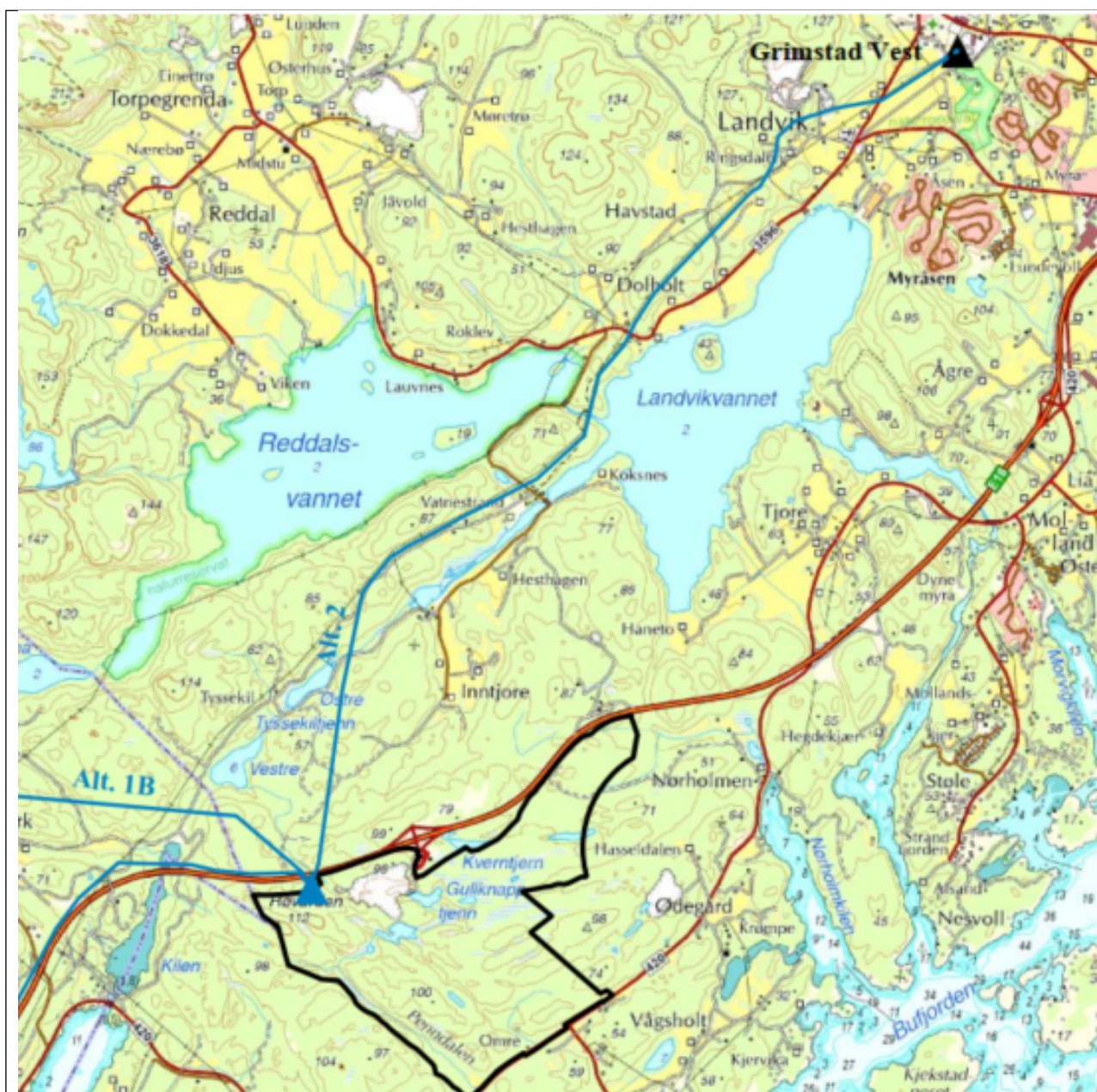
Tilknyttet ny transformatorstasjon er det foreslått 3 ulike traser for nye linjer. Dette omfatter alternativ 1A og 1B mot vest med kobling på Moen i Lillesand kommune, og alternativ 2 mot øst i Grimstad (se kart under). Det opplyses at eksisterende trase for dagens linje skal brukes i stor grad og der det er praktisk mulig, men dette er usikkert. Linjetrase vil være en del av konsesjonssøknaden, men ikke selve reguleringsplanen. Det er foreslått en kombinasjon av trase via luftlinje og nedgravd kabel for de ulike alternativene.

I forslag til utredningsprogram opplyses det at det ikke sikkert at anlegget vil trenge en ny 132 kV-transformatorstasjon – behovet for ny transformatorstasjon er betinget av den endelige utbyggingsløsningen og installert effekt.

Det vil si at:

- Ved full utbygging (ca. 50 MW) vil en ny 132 kV-transformatorstasjon er nødvendig.
- Ved mindre utbygging (under 30 MW) vil en tilknytning til eksisterende 22 kV-nett kan være tilstrekkelig.

Figur 4 Viser trasealternativ 2 mot øst i Grimstad kommune. (Skjermdump av plankart for Omre vindkraftanlegg)

Innovasjon/forskningsprosjekt

Som en del av etablering av et slik vindkraftanlegg er det opprettet et prosjekt kalt «Prosjekt Springbrett». Det opplyses at dette skal gi mulighet for praksisnær utdanning og teknologiutvikling innen havvind, i samarbeid med UiA, Fagskolen i Agder og næringslivet. I saken viser tiltakshaver til at samlokalisering med Omre industriområde kan gi synergier mellom kraftproduksjon og industri, og kan styrke Grimstad som regionalt knutepunkt for grønn industri.

Vurderinger

Regionale føringer

Saken er vurdert opp mot Regionplan 2030:

- bærekraftig verdiskapning
- ivareta natur- og klimahensyn
- ta hele Agder i bruk og vi tar vare på det vi har
- beredskap og klimaendringer

Dette innebærer at nye tiltak må bidra til grønn omstilling, samtidig som de ivaretar naturverdier, er miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig og bidrar til lokal forankring. Beredskap er også høyst relevant for vurderingen, da tiltaket ligger tett mot E18, samfunnssikkerheten må ivaretas.

Vurdering av det regionale perspektiv

Forslaget om Omre vindkraftverk er et sammensatt tiltak med betydelige konsekvenser for natur, næring og samfunnsutvikling. Vindkraft kan være en viktig del av løsningen for det grønne skiftet, og det er behov for økt kraftproduksjon på Sørlandet. Dette må settes inn i en større regional sammenheng ut fra de muligheter etableringene gir både som leverandører til «den grønne omstillingen», samt de muligheter dette gir for landsdelen hva angår innovasjon og utvikling innenfor høyere utdanning.

Fylkeskommunedirektøren mener at det bør åpnes for å vurdere plasseringen av vindkraftverk. En utredning vil kunne gi klarere svar på om dette er riktig sted for et slikt anlegg. Forutsetninger er at tiltakene er godt tilpasset omgivelsene med minst mulig negativ påvirkning på natur og omgivelser. Utredningen må vise at det foreligger en reell balanse mellom nytte og belastning for lokalsamfunnet, og at samfunnsnytten klart veier tyngre enn de negative konsekvensene.

Intensjonen om samlokalisering med Omre industriområde fremstår som positiv og i tråd med ønsket om effektiv arealbruk. I planprogrammet er det signalisert at tiltak og lokalisering av vindturbinene planlegges langs E18 og innenfor arealer som allerede er berørt. Sambruk med eksisterende infrastruktur kan redusere naturinngrep og gi synergier mellom kraftproduksjon og industriell virksomhet. Samtidig er det knyttet betydelig usikkerhet til hvordan disse synergiene faktisk skal realiseres. Det er uklart hvilke bedrifter som vil etablere seg, hvordan de stiller seg til vindkraftverket, og hvordan samspillet mellom kraftproduksjon og industri skal organiseres. Dette er forhold som bør vurderes nærmere av kommunen i den videre prosessen.

Konsekvenser – størrelse på vindturbinene

Erfaringer fra Tonstad vindkraftverk viser at turbiner i denne størrelsesordenen har stor visuell påvirkning, også over lange avstander. Bildet under illustrerer størrelsen på vindturbinene av de dimensjonene som er foreslått i denne saken.

Figur 5 Viser etablerte vindturbiner på Tonstad med høyde på 220 m. (©Tonstad vindkraft-bildearkiv, <https://tonstadvindpark.no/bildearkiv/>)

Planområdet ligger i et landskap hvor eksisterende inngrep er begrenset til nordre del, nærmest E18. Det er massetak, motorsportområde, rasteplass, og adkomstveier i nord. Etableringen vil bli godt synlig fra lange avstander. Det må derfor vurderes hvordan tiltaket vil påvirke landskapet og visuell eksponering, både lokalt og regionalt, sammen med og uten realisering av industriområde. I områdeplanen for Omre er det satt høy utnyttelse av avsatte arealer. Påvirkning av høye vindturbiner, samt hensyn til intern trafikk av både harde og myke trafikanter og generelt trivsel på arbeidsplassen bør vurderes i det videre arbeidet.

Pågående planprosesser for boligutvikling på Vågsholt og Krømpe, samt eksisterende boligområder i nærheten, bør inngå i konsekvensutredningen som en del av nærmiljøet. Det er per i dag uklart hvordan disse områdene vil bli påvirket av etablering av et vindkraftverk i kombinasjon med et utbygd industriområde. Dersom hele Omre industriområde realiseres, vil store deler av terrenget bli planert og masser fjernet. Dette vil fjerne den naturlige skjermingen som i dag demper vind, støy og visuell eksponering. En slik endring kan få negative konsekvenser for bokvalitet og opplevelsesverdier i nærliggende boligområder, og bør derfor vurderes grundig i den videre prosessen.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler videre at det utredes hvordan ulike høydealternativer vil påvirke landskap, kulturmiljø, nærmiljøet og opplevelsesverdier. En slik vurdering bør være en del av utredningen med sikte på å begrense negative virkninger og sikre bedre tilpasning til omgivelsene.

Linjetrase - nettilknytning

Dersom Omre vindkraftverk blir bygget med færre turbiner med installert effekt på 10-30 MW, vil det være aktuelt å tilknytte seg eksisterende 22 kV nett. Vindkraftverket er for lite til å utløse investering i ny 132 kV infrastruktur, og de skisserte utbyggingsalternativene for traseer i meldingen vil ikke være aktuelle.

Tiltakshaver oppgir at Omre vindkraftverk er meldt inn til Glitre Nett AS og det gjøres for tiden en vurdering om anlegget er driftsmessig forsvarlig i eksisterende nett av Glitre og Statnett (DF-vurdering). Det opplyses at dagens nett allerede har utfordringer i forhold til kapasitet, inkludert flaskehalser blant annet i Brokke transformatorstasjon og eksisterende 132 kV ledning Senumstad- Lund. Det skal være meldt inn andre tiltak slik som solkraft og småkraft i samme nett som må sees i sammenheng med Omre vindkraftverk. Glitre Nett kommer ifølge meldingen høsten 2025 med en konseptvalgutredning for området.

Tiltakshaver oppgir å være villig til å tilknytte seg nettet på vilkår. Begrunnelsen er at vindkraftproduksjon i hovedsak skjer om høsten og vinteren, i perioder hvor belastningen på kraftnettet normalt er noe lavere i denne regionen. Det er uklart hvordan dette i praksis skal gjennomføres, om det finnes presedens for denne typen tilknytning av slike anlegg, eller om dette er en aktuell løsning for Glitre/Statnett. Eventuelt krafttap som følge av utkobling ved stor belastning må utredes nærmere.

De skisserte alternativene til trasé for nettilknytning innebærer alle innvirkninger på natur, friluftsliv, vannforekomster og mulig kulturminner m.m. Det er betydelig usikkerhet knyttet til tekniske løsninger for nettilknytning. Det opplyses at nye strømlinjer skal følge eksisterende traseer, men det er ikke redegjort for behovet for adkomst, rydding av skog, etablering av nye master eller bredere ryddebelt. Dersom det må etableres nye traseer eller ryddes bredt, vil dette medføre ytterligere naturinngrep som ikke er synliggjort i den foreløpige vurderingen. Dersom eksisterende master kan benyttes, vil inngrepene være mindre. Dette er ikke avklart.

Det understrekes at berørte kommuners tilbakemelding på de meldte alternativene bør ilegges stor vekt.

Friluftsliv:

Fylkeskommunedirektøren vil trekke frem at den foreslåtte kraftledningen sørover er planlagt gjennom et statlig sikret friluftslivsområde– Kaldvelliendommen. Begge de foreslåtte alternativene, 1A og 1B, berører dette sikrede området, som også inngår i registrerte svært viktige friluftslivsområder. I tillegg er det registrerte turstier og dagsturhytta i Lillesand i dette området.

Dersom det skal etableres en kraftlinje gjennom et statlig sikret friluftslivsområde, kreves det samtykke til varig omdisponering fra Miljødirektoratet. Det gis kun slikt samtykke ved unntakstilfeller der tungtveiende samfunnstjenlige hensyn må prioriteres eller dersom en omdisponering vil kunne bedre de totale forholdene for utøvelse av friluftsliv i området. Søknad om omdisponering må følge saksgangen som beskrevet i Miljødirektoratets veileder:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/friluftsliv/friluftslivsomrader/forvaltning-statlig-sikrede-friluftslivsomrader/omdisponering-i-statlig-sikrede-friluftslivsomrader/>

Nyere tid:

Planområdet ligger helt inntil eiendommen Nørholm. Nørholm er opprinnelig en gammel adelig setegård og bærer en lang historie med skriftlige kilder helt tilbake til 1500-tallet. Den ble ervervet av forfatteren Knut Hamsun i 1918, og var hans hjem frem til hans død i 1952.

Eiendommens hovedbygning ble oppført i 1830 og senere ombygd i klassisistisk stil under Knut Hamsuns eie. Øvrige bygninger ble oppført av Hamsun, og gårdstunet er godt bevart slik det fremstod i hans tid. Diktestua som Hamsun tok i bruk som sitt arbeidssted, omtalte han som «Huset mitt». Bygget inneholdt hans store boksamling og ble nylig restaurert. Eiendommen er fremdeles i Hamsunfamiliens eie.

Det er ingen formelt vern over eiendommen i dag gjennom plan- og bygningsloven eller kulturminneloven. Kulturmiljøverdiene knyttet til gårdsanlegget på Nørholm og dets

tilknytning til Knut Hamsuns historie, vurderes å være av høy regional og nasjonal interesse.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det foreslåtte vindkraftverket kan få negative virkninger på opplevelsesverdien knyttet til Nørholm og Knut Hamsuns historie, og hvordan konsekvensene vil være for gården som en helhet. Med hensyn til de kulturhistoriske verdiene av nasjonal betydning anbefales det ikke at det etableres vindkraftverk i området. Dersom det vil komme et vindkraftverk på Omre, er det viktig at vindturbinene og anlegget trekkes lengst mulig bort fra Nørholm og at omfang og høyde reduseres, slik at den negative påvirkningen reduseres i størst mulig grad.

Arkeologi

Deler av planområdet ble registrert i forbindelse med områdeplan for Omre Industriområde, uten nye funn. Utvidelsen av plangrensen fra Omre industripark mot øst er ikke tidligere registrert. Det er behov for å foreta en registrering innenfor dette nye området. Det vil bli utarbeidet et budsjett og en prosjektbeskrivelse som vil bli sendt over til tiltakshaver i et eget skriv.

Fylkesvei

Fylkesvei 420 er omkjøringsvei for E18, og det er planlagt at veien gjennom områdeplanen for Omre industriområde kan bli fylkesvei i fremtiden. Plassering av eventuelle vindturbiner må ta hensyn til dette. Vindturbiner må plasseres slik at det ikke gir negativ konsekvens for de vegfarende når det gjelder skyggevirking, iskast, brann, kollaps av vindmølle/rotorblad og andre samfunnskritiske hendelser.

Fylkeskommunedirektøren forutsetter at det ikke etableres nye kryss/avkjørsler langs fylkesvegen og evt. framtidig fylkesveg, og at byggegrensene langs nevnte vegnett ikke reduseres. Overvann og konsekvenser nedstrøms må behandles i planen. Langs fylkesveg 420 er overvannsledninger, stikkrenner, grøfter, kummer kun dimensjonert ut ifra gjeldene forhold den gang vegen ble bygget.

Ut fra planprogrammet er utbygger kjent med at krav knyttet til spesialtransport og utbedringer langs vegnettet kan føre til krav om utarbeidelse av reguleringsplan og gjennomføring av fysiske tiltak. Utbygger må i den forbindelse bære alle kostnader.

Når det gjelder tillatelse til å krysse fylkesvegnettet i luft og/eller grunn, behandles dette etter vegloven.

Vannmiljø

Målet med Regional plan for vannforvaltning ([Agder vannregion - Agder fylkeskommune](#)) og vannforskriften og er at miljøtilstanden i vann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Ifølge utredningsprogrammet skal tiltakets påvirkning for vann og vassdrag vurderes. Det er vannforekomst i planområdet, Amtedal-Pennaldalen bekkefelt (019-577-R). Vannforekomsten har «svært dårlig» økologisk tilstand, og miljømålet er god tilstand.

Fylkeskommunen vil gi råd om at vannforekomstene bevares og tiltak ikke medfører at miljømålet ikke oppnås. Dersom planen legger til grunn nye inngrep eller ny aktivitet i vannforekomster (innsjø, kystvann, vassdrag eller grunnvann) må det innhentes kunnskap om dagens tilstand i vannforekomster, og påvirkningsgraden av nye tiltak må anslås og vurderes.

Tiltakshaver er ansvarlig for at vannforekomstene ikke blir forringet, jf. miljømålene i vannforskriften § 4-7. Ved varig forringelse eller risiko for manglende måloppnåelse, må

vilkårene i § 12 være oppfylt for at tiltaket kan tillates. Økonomiske hensyn alene regnes ikke som overordnet samfunnsinteresse etter vanndirektivet.

Klimatilpasninger må også ses i sammenheng med vannmiljø. Statlige planretningslinjer for klima og energi er oppdatert i 2024, men kapittel 5 om klimatilpasninger er videreført fra tidligere ([Statlige planretningslinjer for klima og energi - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-energi/statlige-planretningslinjer-for-klima-og-energi/id2844444)).

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren mener at det i et regionalt perspektiv bør åpnes for å vurdere plassering av vindkraftverk på Omre.

Det er behov for nærmere vurdering av visuelle virkninger, alternative høyder på vindturbinene, nettilknytning, kulturmiljø, friluftsliv og samfunnssikkerhet.

Kristiansand, 22.09.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør